

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ПОШУКИ ТА ВІДКРИТТЯ

16-17 червня 2020 року

I частина

TIME OF ART EDUCATION

**COLLECTION OF ARTICLES VIII OF THE ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

ART EDUCATION: SEARCH AND DISCOVERY

Харків 2020

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Фомін В.В. доктор педагогічних наук, професор (гол. ред.)

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Мартинюк Т.В. – доктор мистецтвознавства, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Бурма А.В. канд.пед. наук, доцент

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Протокол № 7 від 19.11.2020р.

У збірнику подано статті VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: пошуки та відкриття».. Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»: зб. статей VIII Всеукраїнської наук. - практ. конф., (16-17 червня, 2020) / заг.

ред. В.В. Фомін, Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, Ч-І. 186 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020

УДК 74.071.1

Микита Тининика

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди
Факультет мистецтв,
кафедра дизайну, група 53М

ІСТОРИЧНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ Г.Н.НАРБУТА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Житеньова Н.В.

***Анотація.** В статті розглянуто основні історичні етапи та національні традиції в становленні українського графічного дизайну на прикладі творчості Г.І. Нарбута. Використання декоративних технік в графічному дизайні при створенні ілюстрацій.*

***Ключові слова:** графічний дизайн, прийоми, ілюстрація, силует.*

***Anotation.** The article discusses the main historical stages and national traditions in the formation of Ukrainian graphic design on the example of the work of I. Narbut. The use of decorative techniques in graphic design when creating illustrations.*

***Keywords:** graphic design, techniques, illustration, silhouette*

Постановка проблеми. Серед проблем графічного дизайну в Україні постає питання поєднання традиційних національних мотивів з найкращими світовими зразками дизайнерського і рекламного продукту. Графічний дизайн сьогодні безпосередньо пов'язаний з такими явищами як урахування історичних, національних традицій. Український дизайн відіграє роль формування неповторних національних образів, допомагає самоідентифікації українського мистецтва в світовій практиці графічного дизайну. Сьогодні багато українських дизайнерів - графіків використовують багатобарвну народну колористику, семантику, форми, почерпнувши з надр колективної творчості українського народу: з кераміки, вишивок, ляльок, килимів, писанок, ікон.

Мета статті Дослідити творчість Г.І.Нарбута в контексті ставлення українського графічного дизайну з його характерними ознаками. На основі

II. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

існуючих тенденцій графічного дизайну і реклами вивчити особливості української національної моделі у графічному дизайні та рекламі.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження

Творчість Г.Нарбута – це яскрава сторінка в українському мистецтві. Його справедливо можна називати одним із найвизначніших графіків сучасності. Разом з відомими графіками – Тимофієм і Михайлом Бойчуком, Іваном Падалкою, Василем Седлярем, Оленою Кульчицькою, Антоном Середою, Олексою Новаківським, Петром Холодним та іншими художниками, Г.Нарбут заснував у графіці стильові ознаки українського мистецтва на початок ХХ століття.

Джерелом натхнення творчості Нарбута були побутові речі, хатне убранство оздоблене простими та виразними орнаментами. Не маючи олівця і фарб, лише за допомогою ножиць та папіру (у який зазвичай загортали цукор) майбутній графік створював унікальні витинанки (силуети). Така своєрідна галузь графічного мистецтва з давніх-давен була улюбленою та розповсюдженою справою по українських селах. Силуети Нарбута – тонке розуміння духу часу, далекої романтичної епохи: вміння передати атмосферу старовинної дворянської садиби з неквапливим життєвим укладом і цінністю тихого сімейного життя на лоні природи.

Силуети . Г.І. Нарбут з родиною.

Силуетну манеру графік застосовує в оформленні казок (Андерсена «Соловей» і байок Крилова). Характерною особливістю творчості Г.Нарбута є справжня технічна майстерність, легкість, яка полягає в подачі матеріалу, та гумор – риси, що характеризують графіка як талановитого майстра своєї справи з виразно окресленим національним характером.

Робота художника в галузі шрифту стає вираженням епохи і на довгі роки наперед визначив розвиток цього виду мистецтва в Україні. Власними творами, Георгій Нарбут дав творчий заповіт наступним поколінням в галузі розробки авторських шрифтових композицій. «Нарбут як графік був чи не кращий у світі, принаймні єдиний у своєму роді» – говорив відомий архітектор, художник і мистецтвознавець Г. Лукомський.

У сучасних умовах розвитку світового графічного дизайну, книжкової графіки сформувалися певні моделі стилістичних тенденцій даних напрямків мистецтва. У них є своя історія і витоки, що вплинули на формування української національної моделі в графічному дизайну.

Розглядаючи історію української книжкової графіки потрібно відмітити, що Нарбуту відводиться одне з головних місць. Графічна серія «Українська абетка» стала головною у творчості Георгія Нарбута. «Українська абетка» – це перший масштабний твір художника, в якому він виразно виявляє власну національну ідентичність, формує самобутній український стиль графіки та шрифту.

Українська «Абетка» Г.І.Нарбута

II. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

В малюнках до абетки виявилось властиве натурі художника поєднання фантастики, поетичності й гумору. Листи «Абетки», як і вишиті національні рушники, мають схематичні зображення, де чітка орнаментальна композиція поєднується з кумедними зображеннями героїв українського фольклору. Потрібно відмітити, що особливістю його графіки є декоративність і чіткість контурного малюнка.

Національні мотиви, крім декоративних характеристик, часто несуть семантичне навантаження і у графічному дизайні є матеріалом, який використовується як ідентифікуючий елемент.

Ще у першій третині ХХ ст. Г. Нарбут використовував як «найбільш національні» елементи українського бароко, М.Бойчук запозичував принципи графічної стилізації з візантійського та древньоруського мистецтва, В. Єрмілов проводив кубофутуристичні експерименти з народним орнаментом Слобожанщини, прикладні графіки на Галичині займалися конструктивними інтерпретаціями гуцульського мистецтва. Все це мало великий вплив в розвиток графічного дизайну в Україні.

Висновки Графічний дизайн один з найбільш поширених і старовинних видів дизайнерської творчості. З широким розповсюдженням графічного дизайну і реклами з початку ХХ століття, графічна творчість охоплює практично всі сфери життя суспільства. Інформаційні технології змінили простір сучасного світу, зробивши його глобальним і це стало характерною ознакою початку ХХІ століття. Створюються і інтенсивно розвиваються нові форми комунікативних технологій, які сьогодні потребують формування національних традицій і образів.

В Україні Г.І. Нарбута можна назвати основником «українського стилю» у графічному мистецтві. Саме він задав тон наступним поколінням графічних дизайнерів та художників на першу половину ХХ століття. Проживши лише 34 роки, він зумів зробити фундаментальний внесок у розвиток українського мистецтва. Захопившись козаччиною, Нарбут пише в «українському стилі», в його творах з'явилися нові мотиви і нова техніка виконання. Він не наслідував

сліпо старими зразками, як часто робили інші, а вільно творив, продовжуючи гарну і сильну традицію національного мистецтва.

Митець встиг проявити свій блискучий графічний дар та знання української народної творчості з вичерпною повнотою, він створив власний художній всесвіт, в основу якого поклав український образотворчий фольклор.

Нарбут, маючи величезний авторитет у художніх колах, за короткий час зумів своєю творчістю кардинально змінити уявлення про місце книжкової графіки в культурному житті суспільства. Таким чином завданням нової графічної школи було не обійтися малюванням окремих картинок до тексту, а відродження мистецтва книги в цілому, підняти вміння самих друкарів, створити не тільки художню, а й національно-українську книгу, виробити свій, новий шрифт, перевиховати в художньому сенсі і все суспільство, – відмічав мистецтвознавець Федір Ернст у вступній статті до каталогу посмертної виставки творів Георгія Нарбута в 1926 році.

Багато українських ілюстраторів, каліграфів, шрифтові дизайнери і сьогодні користуються графічними прийомами, надихаються ілюстративною графікою художника.

Список використаних джерел

1. Баліцький П. Спогади про Нарбута. Бібліологічні вісті, 3 (12). 1926.
2. В. К. Охочинский. Книжные знаки Георгия Нарбута. Ленинград, 1924.
3. Георгій Нарбут. Посмертна виставка творів. Харків, Державне Видавництво України, 1926.
4. Крушельницький. Георгій Нарбут, мистецько-історичний нарис. Львів, 1930.
5. Українські історики мистецтва про Юрія Нарбута і його школу. Мюнхен, 1983.